

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1966/7

Karar sayısı:1966/46

Karar günü:19/12/1966

Resmi Gazete tarih/sayı:29.1.1968/12812

Davacı : Cumhuriyet Senatosu 40 üyesi.

Dâvanın konusu : 10/1/1966 günlü ve 709 sayılı (Bolu İlinin Men gen Kazası PazarkÖy nüfusuna kayıtlı Ali oğlu, Hayriye'den doğma 1341 doğumlu Hayrettin Hami Demiralp'ın cezalarının affi hakkında) ki Kanununun Anayasa'nın 92. maddesine aykırılığı yüzünden iptal edilmesi isteminden ibarettir.

İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi gereğince 22-3-1966 gününde yapılan ilk incelemede dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşıldığından işin esasının incelenmesine karar verilmiştir.

ESASIN İNCELENMESİ :

Dava dilekçesi ve ekleri ile bu konuda düzenlenen rapor, iptali istenilen kanun hükümleri, kanuna ait gerekçe ile Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Senatosunda geçen görüşmelerin tutanakları, konu ile ilgili olmak üzere Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunda yapılan işlemler hakkında her iki Meclis Başkanlıklarından getirilen tamamlayıcı bilgiler, ilgili Anayasa maddeleri ile bunların gerekçeleri ve Temsilciler Meclisi görüşme tutanakları Mahkememizin 4/7/1966 ve 19/1.2/1966 günlerinde yaptığı iki toplantıda da okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Başkan Lûtfi Akâdlı, Üyelerden Asım Erkan, İbrahim Senil, İhsan Keçecioglu, Salim Başol, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Muhittin Gürün ve Lûtfi Ömerbaş'tan kurulu Mahkemenin 4/7,/ 1966 günlü toplantısında aşağıdaki karar verilmiştir.

(Davacı dâva dilekçesinde Cumhuriyet Senatosunca reddedilmiş bulunan metnin, Millet Meclisinden karar almaksızın, Millet Meclisi Başkanının, Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresinin geçtiği ve böylece metnin Millet Meclisinde kabul edilen şekliyle kanunlaştığı yolundaki bir dip notu ile yetinildiğinden de söz etmiş bulunmasına göre, Anayasa'ya aykırılık iddiasının, Cumhuriyet Senatosundaki süre konusundan önce, Millet Meclisi Başkanının, böyle bir yetkiye sahip bulunup bulunmadığı konusu ele alınarak çözümlenmesi gerektiği ilen sürülme si üzerine yapılan görüşme sonunda, Anayasa'ya aykırılık iddiasının. Önce iptali istenilen 709 sayılı Kanunun, Cumhuriyet Senatosundaki görüşülmesi süresi konusunun ele alınması suretiyle çözümlenmesi gerek tiği Üyelerden Salim Başol, Hakkı Ketenoğlu, Sait Koçak, Avni Givda ve Ahmet Akar'ın muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile kararlaştırıldıktan sonra:

İptali istenilen kanunun, Millet Meclisinde Komisyona havalesinden Genel Kurulda sonuçlandırılmasına kadar geçen süre dolduktan sonra Cumhuriyet Senatosunun red kararına bağlandığına, Üyelerden Salim Başol, Hakkı Ketenoğlu, Sait Koçak, Recai Seçkin, Ahmet Akar ve Lûtfi Ömerbaş'ın muhalefetleriyle ve oyçokluğuyla karar verilmiş ve sürenin geçirildiği oyunda bulunmuş olanlardan Asım Erkan, İhsan Keçeci oğlu, Fazıl Uluocak, Avni Givda, Muhittin Taylan ve Muhittin Gürün sürenin Kanun metninin Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca alındığı, Başkan

Esas sayısı:1966/7

Karar sayısı:1966/46

Lûtfi Akadlı ve Üyelerden İbrahim Senil'le Celâlettin Kuralmen de süre başlangıcının Cumhuriyet Senatosuna gönderilen kanun metninin Başkan tarafından komisyona havale edildiği tarihten başlaması gerektiği düşüncesinde bulunmuş ve vaktin gecikmesi sebebiyle diğer konuların ele alınması için görüşmenin 5/7/1966 safi günü saat 9.'n a bırakılması uygun görülmüştür.)

5/7/1966 gününde yapılan toplantıda, evvelki toplantıya katılmamış olan üyenin konuyu inceliyemediğini bildirmesi üzerine soruş-inenin başka güne bırakılmasına karar verilmiş ve 6/12/1966 mûminde Başkan İbrahim Senil, Üyelerden Şemsettin Akçoğlu, İhsan Keçecioğlu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Tavlan, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Muhittin Gürün ve Lûtfi Ömerbaş'tan kurulu Mahkeme toplantısında :

(4/7/1966 gününde üzerinde karara varılan konu; dâvanın esasının karara bağlanması için ele alınacak dâva sebeplerinden yalnız birisine ilişkin bulunmasına ve bu bakımdan dönülemeyecek bir karar niteliğini taşımamasına göre heyette değişiklik olması sebebiyle işin yeniden görüşülmesi gerektiğine, Üyelerden İhsan Keçecioğlu, Celâlettin Kuralmen, Avni Givda, Ahmet Akar, Muhittin Gürün ve Lûtfi Ömerbaş'ın daha önce karara bağlanan konunun yeniden görüşülemeyeceği yolundaki muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile) karar verilmiştir.

Gerçekten, 4/7/1966 günündeki Mahkeme toplantısında verilen karar, yukarıda yazılı bulunan metinden anlaşılacağı üzere, davacılar tarafından kanunen Anayasaya aykırı bulunduğuna sebep olarak gösterilen hususlardan yalnız birisine ilişkin mahkeme görüşünü tesbit etmektedir.

Zira davacıların, aşağıda yazılı bulunan gerekçelerinde belirtilen iddiaları,

a - Anayasa ve İctüzükteki görüşme süresi bitmeden tasarının Cumhuriyet Senatosundaki görüşülmesinin tamamlanmış bulunduğu ve bu duruma göre söz konusu Kanunun, Millet Meclisince kabul edilen şekliyle kendiliğinden, kanunlaşmış sayılmasının Anayasa'ya aykırı olduğu,

b - Cumhuriyet Senatosunun görülerek Millet Meclisince kabul edilen metinden farklı şekilde sonuca bağladığı kanun tasarılarının Anayasa'nın 92. maddesindeki usul gereğince Millet Meclisinde görüşülmesi ve bu arada Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresinin geçirilmiş olup olmadığına da bu Meclis tarafından tayin ve tesbit olunması zorunlu olup dâva konusu 709 sayılı Kanunda olduğu gibi bu hususun Millet Meclisi Başkanlığınca bir dip notu ile belirtilmek suretiyle kanunun ilânı yoluna gidilmesinin de Anayasa'ya aykırı bulunduğu,

yolunda iki nedene dayandırılmıştır.

Anayasa Mahkemesi 4/7/1966 günlü toplantısında bunlardan yalnız (a) fıkrasında gösterilen iddia üzerinde durmuş ve ancak bu iddia üzerindeki görüşünü tesbit edebilmiştir.

Vaktin gecikmesi sebebiyle ikinci iddianın ve bu arada üyeler tarafından ileri sürülebilecek başka görüşlerin incelenmesine devam olunması ertesi güne bırakılmıştır. Yukarıda belirtilen sebeple ertesi gün görüşmeye devam olunmamış ve Mahkeme ancak 6/12/1966 gününde sorunun görüşülmesine devam imkânını bulabilmiştir. Fakat o günkü Mahkeme toplantısına katılan üyelerin, 4/7/1966 günlü karara katılanlardan farklı olduğunun görülmesi üzerine, bu kararın bağlayıcı nitelikte kesin bir karar olup olmadığı konusu tartışılmış, sonuçta bir dâvanın tümünün çözümlenmesi doğrultusunda ilerliyecek ve işi sona erdiren karara hazırlık olmak üzere dâva ile ilgili çeşitli düşünce ve iddiaların birer birer ele alınarak incelenmesi, işi, sonuca varabilmek için başvuru bir görüşme usulünden ibaret olup Mahkemenin konunun tümünü kapsayan kesin görüşünün, ancak görüşmelerin sonunda verilmiş olan karar ile belirmiş olacağına göre,

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

gerektiğinde bu evreye gelinmeden önceki çözüm şekillerine dönülerek yeniden görüşme konusu yapılmalarının tabii bulunduğu ve sözü geçen karar ile, davacılar tarafından ileri sürülen nedenlerden yalnızca birisi sonuçlandırılmış olup, öteki nedene hiç dokunulmadığı gibi, davacının gerekçesiyle bağlı olmayan Mahkememizin de henüz dâvanın tümü hakkındaki görüşünü bütün yönleriyle karara bağlamamış bulunduğu ve Mahkeme heyetinde de değişiklik olduğuna göre dâvayı tümüyle sonuca bağlayan kesin bir Anayasa Mahkemesi karar niteliğinde olmayan ve bu bakımdan dönülmeyecek niteliği bulunmayan söz konusu 4/7/1966 günlü karara konu olan yönün yeniden görüşülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kararın metninde adları gösterilen üyeler, aynı konunun, daha önce karara bağlanmış olması nedeniyle yeniden görüşülemeyeceği yolundaki düşünceleriyle bu görüşe katılmamışlardır.

İPTALİ İSTENİLEN KANUN :

Bolu ilinin Mengen Kazası Pazarköy nüfusuna kayıtlı Ali oğlu, Hayriye'den doğma 1341 doğumlu Hayrettin Hami Demiralp'ın cezalarının affı hakkındaki 10/1/1966 günlü ve 709 sayılı Kanun şöyledir :

(Madde 1- Gerede Sulh Ceza Mahkemesinin :

962/1192 esas, 25/9/1963 tarihli ve Yargıtay 3 üncü Ceza Dairesinin 147/1475 sayı ve 28/1/1964 tarihli ilâmiyle kesinleşen bir ay hapis 50 lira ağır para cezası; 963/1078 esas, 28/12/1963 tarihli ve Yargıtay'a müracaat edilmemekle kesinleşen 1 ay hapis 50 lira ağır para cezası; 962/785 esas 24/7/1964 tarihli ve Yargıtay 3 üncü Ceza Dairesinin 16383/ 1P034 sayı ve 4/12/1964 tarihli ilâmiyle kesinleşen 7 gün hapis 50 lira ağır para cezası; 963/1517 esas, 29/5/1964 tarihli ve Yargıtay 3 üncü Ceza Dairesinin 16385/18033 sayı ve 4/12/1964 tarihli ilâmiyle kesinleşen gün hapis 50 lira ağır para cezası; 962/758 esas, 19/7/1963 tarihli ve Yargıtay 3 üncü Ceza Dairesinin 32824/195 sayı ve 15/1/1964 tarihli ilâmiyle kesinleşen bir ay hapis 50 lira ağır para cezası; 964/17 esas ve 27/4/1964 tarihli ve Yargıtay'a müracaat edilmemekle kesinleşen bir ay hapis 50 lira ağır para cezası; 962/845 esas, 29/5/1964 tarihli ve Yargıtay 3 üncü Ceza Dairesinin 16382/18035 sayı ve 4/12/1964 tarihli ilâmiyle kesinleşen 7 gün hapis 50 lira ağır para ceza kî cem'an yekûn 4 ay 21 gün hapis ve 350 lira ağır para cezasına mahkûm edilmiş bulunan Bolu ili Mengen Kazası Pazarköy nüfusuna kayıtlı Ali oğlu Hayriye'den doğma 1341 doğumlu Hayrettin Hami Demiralp'ın bu cezaları bütün hukukî neticeleriyle birlikte affedilmiştir.

Madde 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür.

GEREKÇE :

1- Davacılar sözü geçen Kanunun Cumhuriyet Senatosunca Anayasa'nın 92. maddesinde yazılı süre içinde görüşülmüş olduğunu ileri sürmektedirler.

Bu iddianın incelenebilmesi için Kanunun Meclislerdeki görüşme sürelerinin tesbiti gerekmektedir.

İptali istenen Kanun, Meclislerde aşağıdaki evreleri geçirmiştir :

1- Büyük Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonu 2/6/1965 günlü ve 11 sayılı raporla söz konusu 709 sayılı Af Kanununa ilişkin tasarımı Millet Meclisi Başkanlığına vermiştir.

2- Millet Meclisi Başkanlığı, tasarımı 3/6/1965 gününde Adalet Komisyonuna göndermiştir.

Esas sayısı:1966/7

Karar sayısı:1966/46

3- Millet Meclisi Adalet Komisyonu 18/6/1965 günlü ve esas 1/ 864, karar 83 sayılı raporu ile tasarımı, uygun bulunduğunu belirterek öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere Millet Meclisi Başkanlığına iade etmiştir. (Millet Meclisi Tutanak Dergisi Dönem : 1, Toplantı : 4, Cilt : 43, Birleşim : 142, S. Sayısı : 1025).

4- Millet Meclisinin 8/7/1965 günündeki oturumunda tasan görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi Tutanak Dergisi Dönem : 1,

Toplantı : 4, Cilt : 43 Sahife : 242-243)

5- Görüşülmesi bu şekilde sonuçlanan tasarı, Millet Meclisi Başkanlığınca 9/7/1965 gününde Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmiştir.

6- Aynı günde Cumhuriyet Senatosuna gelen tasarı, yine aynı günde Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunda görüşülmüştür.

7- Tasarı bu Komisyonca red olunarak 16/7/1965 gün ve esas 1/ 597, karar 131 sayılı raporla Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına verilmiştir.

8- 16/7/1965 gününde Meclisler tatile girdiklerinden bu raporun Senato Genel Kurulunda görüşülmesi gelecek toplantı yılına kalmıştır.

9- Tatilden sonra Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunca 9/12/1965 gününde Anayasa ve Adalet Komisyonu seçimi yapılmış ve Komisyonun Başkanlık Divanı da 16/12/1965 gününde kurulmuştur.

10- Bu suretle yeniden kurulan Komisyonca müzakeresi yapılmak üzere gönderilen tasarı 22/12/1965 gününde görüşülmesi yapılarak hu kez affın kabulü uygun görülerek 25/12/1965 günlü ve esas 1/597, karar 6 sayılı raporla Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına iade edilmiştir. (C. Senatosu Tutanak Dergisi Dönem : 1, Toplantı : 5, Cilt : 31, Birleşim: 31, S. Sayısı : 715 e ek)

11- Cumhuriyet Senatosunun 12/1/1966 günündeki oturumunda tasarı üzerinde görüşülerek af, uygun görülmemiş ve red olunmuştur. (C. Senatosu Tutanak Dergisi Dönem, 1, Toplantı : 5, Cilt 81 Sahife : 645 675).

12- Millet Meclisine 13/1/1966 gününde gönderilen tasarı, bu Meclis Başkanlığınca Anayasa'nın 92. maddesindeki süre dolduktan sonra Cumhuriyet Senatosunca görüşüldüğü ve buna göre Millet Meclisinde kabul edilen şekle göre kanunlaşmış bulunduğu kanısına varılarak durumu belirten bir dip notla ve Cumhuriyet Senatosunun reddi gözönüne alınmaksızın yayınlanmak üzere Cumhurbaşkanına gönderilmiş ve 709 sayı ile yayınlanmıştır.

Anayasa'nın 92, maddesinin konumuzla ilgisi bulunan onuncu fıkrası hükmü şöyledir :

(Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kuruldaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde on beş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkra da belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.)

Fıkra metni, Cumhuriyet Senatosunu, bir kanun tasarı veya teklifini sonuçlandırmak için süre ile bağlamakta ve süreye ölçü olarak da, o tasarı veya teklifin (Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulunda geçirdiği görüşme süresini) kabul etmektedir. Ancak bu ölçüyü, en çok üç ayı

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

geçmemek ve en az da; ivedilik hallerinde on beş gün ve ivedi olmayan hallerde bir aydan daha kısa olmamak üzere bir kayıtlamaya bağlı tutmaktadır.

Bu duruma göre sorun'un çözümünün Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosundaki sürelerin ne suretle hesap edilmeleri gerektiğine bağlı bulunduğu anlaşılmaktadır.

1- Fıkra hükmü, (Millet Meclisi Komisyonlarındaki ve Genel Kurulundaki görüşme süresi) şeklinde yazılı bulunduğu göre Millet Meclisine ilişkin sürenin, bu Meclis Başkanlığınca bir tasarı veya teklifin, ilgili bulunduğu Komisyona, komisyonlar birden fazla olduğu takdirde ilkine, havale edildiği tarihten başlaması ve Millet Meclisi Genel Kurulunca sonuçlandırıldığı günde de sona ermesi gerekmektedir.

2- Fıkra hükmünde, Millet Meclisinde geçen süre için, (Komisyonlardaki ve Genel Kuruldaki görüşme süresi) esas alındığı halde C. Senatosundaki süre ile ilgili olmak üzere (Komisyon ve Genel Kurul) şeklinde bir açıklama yapılmayarak, süre, doğrudan doğruya Cumhuriyet Senatosunun kendisine verilmekte ve bu Meclis, aldığı bir metni Fıkroda belirtilen süre içinde karara bağlamakla görevlendirilmiş bulunmaktadır. Bu sürenin başlangıcının, kanun tasarı veya teklifinin Cumhuriyet Senatosuna verildiği tarih olduğu, fıkroda geçen (Kendisine gönderilen) ifadesinden anlaşılmakta ve açık olan bu hüküm karşısında, sürenin başlangıcının, "gelen kâğıtlara" alınma tarihi veya ilgili Komisyona havale tarihi olarak kabul edilmesi mümkün bulunmamaktadır. Esasen Anayasa Koyucunun maksadı, Cumhuriyet Senatosunda da, Millet Meclisinde olduğu gibi, Komisyona havale tarihini esas tutmak olsaydı aynı ifadeleri Cumhuriyet Senatosu hakkında da kullanabilirdi. Farklı ifadeleri tercih etmiş olmasına göre, kabul ettiği ölçülerde de değişiklik öngörmüş olduğunu kabul etmenin zorunluğu aşikârdır.

Her ne kadar Anayasa Koyucu, 1924 tarihli Anayasa sisteminden ayrılarak Yasama görevini, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu adlarıyla kurduğu iki Meclis arasında paylaşmış ve bir kanun tasarı veya teklifinin iki Mecliste de müzakeresi sonuçlandırılmadıkça kanun olamayacağı esasını koymuştur. Ancak Anayasa Koyucu, kanun tasarılarının iki Mecliste ayrı ayrı görüşülmesinin bazı hallerde çok vakit alabileceğini ve bu yüzden de yasama görevinin aksayacağı düşünerek, ikinci Meclisi belli bir sürede işleri sonuçlandırmaya mecbur tutmak ve bu süre içinde sonuçlandırmaması halinde Millet Meclisince kabul olunan metinleri kanunlaşmış saymak suretiyle hem ikinci Meclisten beklenen yararları sağlamak hem de ikinci Meclisin yasama görevinin yerine getirilmesine engel olma, hiç değilse geciktirme gibi zararlı sonuç verebilecek bir tutuma girmesini önleme maksatlarını bir arada bağdaştırma istediği de açıkça anlaşılmaktadır. Anayasa Koyucu ikinci Meclisin görev yapmasını faydalı gördüğü kadar bu Meclisin yasama görevini aksatmamasını da aynı ölçüde zorunlu saymış bulunmaktadır.

Nitekim Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonunca hazırlanan Anayasa tasarısının bu fıkra hükmüne ilişkin (Tasan madde- 91) gerekçesinde :

("Mekik" mekanizmasını tanzim eden bu madde, hem iki meclis sisteminde hakikaten yer vermek hem kanunların sürüncemede kalmasını önlemek, hem de Hükümet sorumluluğunu ve müessiriyetini gözönünde bulundurmaya gayesiyle tanzim edilmiştir.

1. İki Meclisli sistemlerde sık görülen kanunları komisyonlarda ve Meclislerde seneler senesi sürüncemede bırakmayı önlemek maksadıyla her iki Meclis için de süreler kabul edilmiş ve bu sürelere riayet edilmediği hallerde metnin kanuniyet kazanması sağlanmıştır...)

denilmek suretiyle bu görüş doğrulanmaktadır.

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

Yukarıdaki açıklamalara göre Cumhuriyet Senatosuna ait sürenin, bir tasarı veya teklifin Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına verildiği tarihten il ibaren işlemeye başlayacağı duraksamayı gerektirmeyecek derecede açık bulunmaktadır.

Bu suretle işlemeye başlayan sürelerin Meclislerin tatilleri boyunca işlemeyeceği, Anayasa'nın 92. maddesinin bahse konu fıkrasında yazılı bulunmaktadır.

Anayasa tasarısında mevcut bulunmayan bu hüküm, Millî Birlik Komitesince metne eklenmiş ve Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu tarafından da bu ek tabii sayılarak ve ayrıca belirtilmesinde yarar görülerek benimsenmiş ve Temsilciler Meclisi tarafından da kabul edilmiştir. Bu duruma göre, sadece Meclislerin tatilde buldukları zaman, sürelerin işlemediğini kabul etmek zorunlu olup kıyas yolu ile bunun genişletilerek Cumhuriyet Senatosunun Başkanlık Divanın, ilgili komisyonun veya Komisyon Başkanlık Divanın, seçilmemiş olması halleri gibi tatil dışında kalan bir takım sebeplerle, sürelerin işlemeceğini kabul etmek mümkün değildir. Çünkü sürelerin işlemeyeceği hallerin kıyas yolu ile çoğaltılması Anayasa Koyucunun, Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresini kayıtlamakla güttüğü, yasama görevinin sürüncemede bırakılmaması maksadına aykırı sonuçlar verebilir.

Bu açıklamalardan anlaşıldığı gibi, Anayasa'nın 92. maddesinin onuncu fıkrasında yer alan ve kanun tasarı ve tekliflerinin Cumhuriyet Senatosunca sonuçlandırılmasına ilişkin olan sürenin, tasarı ve tekliflerin Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına verildiği tarihten itibaren başlaması ve sadece meclislerin tatilde bulunduğu devrede işlememesi ye Senato Genel Kurulunda görüşülerek oylanmasının bitirilmesi anında da sürenin bitmiş sayılması gerekmektedir.

Dâva konusu 709 sayılı Kanunun Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Senatosunda geçirmiş olduğu evreler, bu açıklamaların ışığı altında incelendiği takdirde aşağıdaki sonuçlara varılır :

1- Tasarı, Millet Meclisi Başkanlığınca 3/6/1965 gününde Adalet Komisyonuna havale edilmiş ve Komisyondaki ve Genel Kuruldaki görüşmeler sonunda 8/7/1965 gününde Millet Meclisinde kabul edilmiş olduğuna göre, tasarının, Millet meclisi Komisyonunda ve Genel Kurulunda geçirmiş olduğu görüşme süresi 35 gündür.

2- Tasarı, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına, 9-7-1965 gününde verildiğine göre Senatonun işi sonuçlandırma süresi, bu tarihten başlamakta ve meclislerin tatile girdiği 16/7/1965 gününe kadar 7 gün geçmiş bulunmaktadır. 1 Kasım 1965 gününde meclisler tatilden çıktıklarına göre, evvelce geçen 7 gün ile birlikte 28/11/1965 tarihinde 35 günlük süre dolmakta ve bu duruma göre 28/11/1965 gününün bitiminden itibaren söz konusu tasan, Millet Meclisinin kabul ettiği şekilde kanunlaşmış bulunmaktadır.

Bu suretle kanunlaşmış bulunan metin, Cumhuriyet Senatosunun 12/1/1966 günündeki oturumunda tasarı işleme bağlı, tutularak görüşülüp red edildiğinden, tasarının kanunlaştığı 28/11/1965 gününden sonra yapılan bu işlemlerin hukukî bir değeri olmayacağı, zira kanunlaşmış metinler üzerinde Cumhuriyet Senatosunda görüşme açılmıyacağı aşikârdır.

Bu sebeple 709 sayılı Kanuna ait tasarının Millet Meclisinde Kabul edilen metne göree kanunlaşmış sayılması Anayasa'nın 92. nci maddesinin onuncu fıkrası hükümleri uygun bulunduğundan davacıların bu noktaya ilişkin iddiaları yerinde bulunmamıştır.

Üyelerden Şemsettin Akçaoğlu, Salim Başol, Sait Koçak, Recai Seçkin ve Lûtfi Ömerbaş bu görüşe katılmamışlar, üyelerden Celâlettin Kuralmen ve İhsan Ecemiş de bu sonuca katılmakla beraber, Anayasa'nın 92. maddesindeki bahse konu sürenin, tasan veya tekliflerin Cumhuriyet

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

Senatosu Başkanlığınca ilgili Kondisyona havale edildiği tarihten başlaması gerektiği düşüncesinde bulunmuşlardır.

II- Davacılar, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunca süresi içinde sayılarak görüşmesi yapılmış olan bir kanun tasarısının veya teklifinin sürenin geçmiş olduğu gerekçesiyle Millet Meclisinden gelen şekliyle kanunlaşmış olduğuna karar verme yetkisinin, ancak Millet Meclisi Genel Kuruluna ait bulunduğunu, olayda olduğu gibi Millet Meclisi Başkanının bir dip not ile bu ciheti tesbit edemeyeceğini itibarla. Cumhuriyet Senatosunca red edilmiş olan metnin Anayasa'nın 92. maddesine göre Millet Meclisi Genel Kurulunca karara tatlanması gerektiğinden henüz bu evreden geçmemiş ve bu nedenle do kanunlaşmamış bulunan metnin Millet Meclisi Başkanlığınca kendi basma sürenin dolduğu iddiasıyla kanun olarak ilân edilmiş bulunmasının da Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

Anayasa'nın (Kanunların görüşülmesi ve kabulü) kenar başlığını taşıyan 92. maddesi ile, iki meclisin kanunların yapımına hanen şekil ve şartlar içinde katılacakları düzenlenmiş bulunmaktadır. (Mekik 1 sîste-mi adı verilen bu düzenin esasını, şüphesiz kanun tasarısı veya tekliflerinin behemehal iki mecliste de ayrı ayrı görüşülmesi ve Senatoca değiştirilen veya red olunan metinlerin, Millet Meclisinde tekrar görüşülmesi teşkil etmektedir. Ancak Anayasa'nın 92. maddesinin onuncu fıkrasında yazılı sürenin hangi merci tarafından gözönünde tutulacağı bir başka deyimle, sürenin dolmuş olup olmadığının belirtilmesi için hangi merciin yetkili kılındığı hakkında maddede bir açıklama yoktur. Bu fıkrada yazılı sürenin dolması halinde tasarı veya teklifin Millet Meclisinden gelen pekliyle kanunlaşmış sayılması bir Anayasa emri olduğuna göre önemli olan husus, sürenin dolmuş olup olmadığıdır. Söz konusu sürenin başı ve sonu, tesbiti her zaman için kolay olan, belli maddî olaylara dayandığına ve sürenin hesabı da, sübjektif takdir unsurunun etkilemeyeceği bir hesap işleminden ibaret olduğuna göre. 92. maddede yazılı işlemlerin yerine getirilmesinde görev sahibi bulunan her iki Meclisin Başkanları veya genel kurullarından her hangi birisi tarafından sürenin dolmuş olduğunun tesbit edilmiş olmasında sonuca etki yapacak farklı bir nitelik söz konusu değildir. Bu itibarla bu belirtme işinin, mekik mekanizmasının işleminde görevli olan adı geçen mercilerin her hangi birisi tarafından yerine getirilmesi mümkündür. Buna göre Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı veya Genel Kurulu bu yolda bir karar alabileceği gibi Millet Meclisi Başkanlığı veya Genel Kurulu da aynı kararı verebilir. Şüphesiz bu kararlarda isabet bulunmadığı yolunda bir iddianın ileri sürülmesi, halinde, olayda yapıldığı gibi bir iptal dâvası açılmak suretiyle veya bir dâvaya konu olduğu hallerde de itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurularak sıhhatinden şüphe edilen kanunun denetimden geçirilmesi imkânı daima mevcut bulunmaktadır. Olayda da sürenin dolmuş olması halinin, Millet Meclisi Genel Kurulunca veya Millet Meclisi Başkanlığınca belirtilmiş olması arasında, sonuca etki yapacak bir fark bulunmadığına göre, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunca görüşülmeye başlamadan önce Anayasa'nın 92. maddesinin onuncu fıkrasındaki süre dolmuş olduğu için Millet Meclisinden geçen şekliyle kortun halini almış bulunan söz konusu 709 sayılı Kanunun Millet Meclisi Başkanlığınca bu durumu belirten bir notla yayınlanmak üzere Cumhurbaşkanına gönderilmiş olmasında Anayasa'ya aykırı bir yön mevcut değildir.

Üyelerden Şemsettin Akçaoğlu, Salim Başol, Fazıl Uluocak, Sait Koçak ve Recai Seçkin bu görüşe katılmamışlardır.

III- Dâva konusu 709 sayılı Kanunun işlenmiş bir orman suçuna ilişkin olması ve Anayasa'nın 131. maddesinde orman suçları hakkında genel af çıkarılamıyacağı kuralının bulunması nedeniyle konunun bir de bu madde açısından ele alınması zorunlu görülmüştür.

Her ne kadar davacılar gerekçelerinde bu noktadan Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunmamışlar ise de Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı Kanunun 28. maddesinde Anayasa Mahkemesinin ilgililer tarafından

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

ileri sürülen gerekçelere dayanmağa mecbur olmadığı, istem ile bağlı kalmak kaydıyla, başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebileceği açıkça gösterilmiş ve esasen kanunda bu yolda bir hüküm olmasa bile Anayasa denetiminin gereği de bunu zorunlu kılmakta olması itibariyle iptali istenen kanunla ilgili bulunan bu konunun da incelenmesi gerekmiştir.

Anayasa'nın 131. maddesinin son fıkrasında (Orman suçları için genel af çıkarılamaz) denilmektedir.

İptali işlenen 709 sayılı Kanun tasarısını hazırlayan Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonu bunu bir özel af olarak nitelemiş, tasarımı inceleyen Millet Meclisi, Adalet Komisyonu da raporunda söz konusu affı, özel af olarak mütalâa etmiş (Millet Meclisi Tutanak Dergisi Dönem 1, Toplantı : 4, Cilt : 43, Birleşim : 142. S. sayısı 1025), ve Millet Meclisinin Genel Kurulundaki görüşülmesi sırasında da Adalet Komisyonu sözcüsü tarafından keza özel af olarak nitelendirilmiş (Millet Meclisi Tutanak Dergisi Dönem 1, Toplantı : 4, Cilt : 43, Sahife : 242-243) ve bütün bu beyanlar tasarısının genel af niteliği taşıdığı yolunda, karşı bir görüşe cevap olarak yapılmış olmayıp tek taraflı olarak ileri sürülmüş ve tasan Millet Meclisince bu düşüncelerin ışığı altında kabul edilmiştir.

Tasarının, Cumhuriyet Senatosunun, Adalet' ve Anayasa Komisyonunca incelenmesi sonunda hazırlanan 16/7/1965 ve 25/12/1965 günlü, ve esas 1/597 karar 131 ve 6 sayılı iki raporunda da affın niteliği üzerinde herhangi bir düşünce ileri sürülmemiş, sürenin dolması sebebiyle tasarının Millet Meclisinden gelen şekliyle kanunlaşmasından sonra, 12/1/1966 gününde Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında ise bu affın, özel af niteliğinde olduğu görüşü belirtildiği gibi, tasarının hükümleri bakımından genel af kanunu niteliği taşıdığı ve bu bakımdan Anayasa'nın 131. maddesine aykırı bulunduğu iddiası da ileri sürülmüş ve neticede af kabul olunmayarak tasarının reddine karar verilmiştir.

Bu duruma göre 709 sayılı Kanunun, söz konusu açıdan incelenebilmesi için özel ve genel af müesseselerinin kanunî ve hukukî niteliklerinin belirtilmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 64. maddesinde, genel ve özel af ilânına karar verme yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bulunduğu belirtilmiş ve 97. maddesiyle de Cumhurbaşkanı; sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebepleriyle belirli kişilerin cezalarını hafifletebileceği veya kaldırılabileceği hükmü konulmuştur. Anayasa'da, bunların dışında genel ve özel af kanunlarının niteliği, sınırı, kapsamı ve etki derecesi hakkında başkaca bir kayıt ve işaret mevcut değildir.

1/3/1926 günlü ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 97. maddesi genel affı, 98. maddesi de özel affı tanımlamaktadır.

(Madde 97- Umumî af, hukuku âmme dâvasını ve hükmolunan cezalan bütün neticeleri ile birlikte ortadan kaldırır.)

(Madde 98- Hususî af, havi olduğu sarahate göre cezayı ortadan kaldırır, veya azaltır veya değiştirir ve daha ağır bir cezadan mübeddel olan cezaya kanunen ilâve edilmemiş bulunmak şartıyla mahkûmun kanunî mahcuriyetini de ref eder, ancak kanun veya kararnamesinde hilafı yazılı olmadıkça fer'i ve mütemmim cezalara tesir etmez. Hususi affı tazammun eden kanun veya kararnamede sarahat bulunan ahval müstesnadır.)

Ceza Kanununun yukarıdaki hükümlerinden anlaşılacağı üzere genel af; kamu dâvasını ve hükmolunan cezaları bütün neticeleri ile birlikte ortadan kaldırdığına göre hem fiilin suç niteliğini hem de mahkûmiyeti bütün neticeleri ile birlikte silmektedir.

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

Genel affa uğrayan bir suçtan dolayı ne kamu, ne de şahıs adına ceza kovuşturmasına başlanmayacağı gibi başlanmış olan da olduğu yerde düşer. Mahkeme bitmiş ve hüküm kesinleşmiş ise ceza infaz olunamaz. infaza başlananlar da derhal durdurulur ve cezanın bütün neticeleri silinir. Bu nitelikleri taşıyan bir af kanunu, bir tek şahıs hakkında da olsa genel af kanunu olmaktan kurtulamaz.

Özel af ise suçluluğu kaldırmayıp ilgililerin mahkûm oldukları cezalan, ya tamamen ortadan kaldırır veya azaltır veya değiştirir. Cezaların neticelerini silemez. Hattâ affa ilişkin kanun ve kararnamede açıklık yoksa fer'i ve mütemmin cezalara dahî etki yapamaz.

Su hale göre bir kanunla kabul edilmiş olan affın niteliğini belli etmek bakımından, kanun başlığında, metninde veya gerekçelerde kullanılan "özel af" veya "genel af" terimlerinin bir etkisi bulunmamakta kanunla kabul edilmiş bulunan hükümlerin kapsamının bu hususu ortaya koyacağı anlaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, bir metnin Anayasa'ya uygunluğunu denetlerken, o metnin meclislerce şu veya bu nitelikte sayılmış olmasıyla bağlı tutulamaz. Anayasa denetiminin amacı, ancak, Anayasa mahkemesinin incelemesi için önüne getirilen metni kendi hukuk anlayışına göre nitelendirebilmesini zorunlu kılar; aksi takdirde, meclislerin yanılarak nitelendirdikleri bir metnin, Anayasa Mahkemesinin denetimi dışında kalması kabul edilmiş bulunur ki bu da Anayasa Koyucusunun Anayasa'ya uygunluk denetimini koymakla güttüğü amaca aykırı düşer.

İptali istenen 709 sayılı Kanun hükümlerinin bu açıdan incelenmesi aşağıdaki sonucu vermektedir:

709 sayılı Kanun, yukarıda yazılı metninden anlaşıldığı üzere, bir tek şahsı hedef alması ve hükmolünmüş yedi cezanın affını öngörmesi itibarile ilk bakışta özel af niteliği kanısını vermekte ise de 1. maddenin sonundaki bu cezaların, (Bütün neticeleriyle birlikte) affedildiğini belirten hükmü ile genel affın en belirli karakterine yer vermek suretiyle çok açık olarak bir genel af kanunu niteliğini almış bulunmaktadır.

Şu duruma göre iptali istenen 10/1/1966 günlü ve 709 sayılı Kanun Hayrettin Hami Demiralp adındaki şahsın işlediği orman suçları yüzünden yedi ilâm ile mahkûm edilmiş bulunduğu ve kanunun yürürlüğe girmesinden önce de çekmiş olduğu cem'an 4 ay 21 gün hapis ve 350 lira ağır para cezasını, bütün hukukî neticeleriyle birlikte silen bir genel af kanunu niteliğinde olduğundan ve Anayasanın 131. maddesinin son fıkrasıyla de orman suçları için genel af çıkarılması yasaklanmış olduğundan Anayasa'ya aykırıdır.

Bu nedenle, yürürlük tarihi ile yürütme merciini gösteren iki madde ile birlikte üç maddeden ibaret bulunan söz konusu kanunun tümünün iptali gerekmektedir.

SONUÇ :

1- İptali istenilen 709 sayılı Kanuna ilişkin teklifin, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca alındığı tarih ile Cumhuriyet Senatosunda red kararına bağlandığı tarih arasındaki süre, teklifin Millet Meclisinde Komisyona havale edilmesinden Genel Kurulda sonuçlandırılmasına kadar geçen süreyi aşmış olduğundan söz konusu Kanunun, Millet Meclisinden gelen şekli ile kabul edilmiş sayılması gerektiğine (Üyelerden Celâlettin Kuralmen ve İhsan Ecemiş, Senatodaki sürenin, teklifin Senato Başkanlığınca ilgili Komisyona havale edildiği tarihten başlaması gerekeceği kanısı ile bu sonuca katılmamışlardır.) Üyelerden Şemsettin Akçoğlu, Salim Başol, Sait Koçak, Recai Seçkin ve Lûtfi Ömerbaş'ın Senatodaki görüşme süresinin geçmemiş olması sebebiyle Kanunun, şekil bakımından iptali gerektiği yolundaki muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile;

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

2- Senatoda görüşme süresinin geçmiş olduğunu, Millet Meclisi Başkanının tesbit etmesinin Anayasaya aykırı bulunmadığına, Üyelerden Şemsettin Akçoğlu, Salim Başol, Fazıl Uluocak, Sait Koçak ve Recai Seçkin'in muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile;

3- 709 sayılı Af Kanununun genel af niteliğinde olması sebebiyle Anayasa'nın 131. maddesinin son fıkrasına aykırı bulunduğu ve iptaline .Üyelerden Fazlı Öztan ve Fazıl Uluocak'ın muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile;

19/12/1966 gününde karar verildi.

Başkan İbrahim Senil	Üye Şemsettin Akçoğlu	Üye İhsan Keçecioglu	Üye Salim Başol
Üye A.Şeref Hocoğlu	Üye Fazlı Öztan	Üye Celâlettin Kuralmen	Üye Fazıl Uluocak
Üye Sait Koçak	Üye Muhittin Taylan	Üye İhsan Ecemiş	Üye Recai Seçkin
Üye Ziya Önel	Üye Muhittin Gürün	Üye Lütfi Ömerbaş	

KARŞI OY YAZISI:

1- iptali istenilen yasa, Millet Meclisinin Komisyona göndermesinden Genel Kurulda sonuçlandırılmasına değin geçen süre dolduktan sonra Cumhuriyet Senatosunca karara bağlanmış değildir ve çoğunluk kararının bu yöne ilişkin bölümü Anayasa'ya aykırıdır:

a) Anayasa'mızın 85. maddesinde Meclislerin iç çalışmalarının iç-tüzükleriyle düzenleneceği kesin hükme bağlanmıştır. Cumhuriyet Senatosunun içtüzüğünün 23. maddesinde ise tasarıların veya tekliflerin komisyonlardan geçirildikten sonra Genel Kuruldan geçirilmesi ilkesi öngörülmüş ve sonraki maddelerde komisyonların nasıl çalışacakları düzenlenmiştir. Böylece tasarı

ve tekliflerin, Genel Kurulda görüşülmezden önce uzmanlarca incelenip onlar üzerinde uzmanların işlemesi yolu ile yersiz, yanlış veya eksik hükümlerin yasallaşmasının önlenmesi amacı güdülmüştür. Bizim Türkiye Büyük Millet Meclisi döneminde benimsenmiş olan hüküm ile yabancı yasama meclislerinde genellikle benimsenmiş bulunan ilke dahi budur. Bundan başka bir komisyonca incelenip Genel Kurula gelen metnin Genel Kurulda savunmasının dahi, inceleme yapmış olan komisyon adına söz söylemeğe yetkili bir kimsece yapılması (Cumhuriyet Senatosu içtüzüğünün 34. maddesi hükmünce) ilkedir; çünkü komisyonun görüşü, ancak bu yolda gereği gibi belirtilmiş olabilir ve ancak bu yolla Genel Kurul, komisyonun düşüncesini iyice öğrenebilir. Her ne kadar bir tasarı veya teklifin gönderildiği bir komisyonunda belli süre içinde görüşülüp sonuçlandırılmaz ise Hükümetin veya teklif sahibinin bunların doğrudan doğruya Genel Kurulda görüşülmesini Genel Kuruldan isteme yetkisi var ise de bu yetki ancak Hükümete veya teklif sahibine tanınmış olduğundan Senatonun bir organının ve hattâ Genel Kurulun komisyon incelemesini önleyerek işin doğrudan doğruya Genel Kurulda görüşülmesini sağlama olanağı yoktur Demekki Anayasa'nın buyurucu hükmüne dayanan Senato içtüzüğüne göre bir teklif veya tasarının Senato Genel Kurulunda görüşülebilmesi, onun gönderdiği komisyonca incelenmiş ve Genel Kurula yollanmış olması koşuluna bağlıdır. Bir komisyonun İçtüzüğün 35. maddesi uyarınca bir raporu Genel Kurulda savunması ise, o raporun kuruluş bakımından onu savunan komisyonca verilmiş olmasıyla düşünülebilir, başka deyimle komisyonun yapısında Senato içtüzüğünün 17. maddesi uyarınca iki yıllık dönemin sona ermiş olması yüzünden komisyon üyelerinin yeniden seçilmiş bulunmaları dolayısıyla temelden 'bir değişiklik var ise eski komisyonca verilen raporu yeni komisyonun savunması düşünülemez; O halde yeni komisyonun işi yeniden incelenmesi zorunludur. Bu zorunluk, dâva konusu, işte senatoda ilk kez inceleme yapan komisyonun tasarının reddi yolunda bir karâra varmasına karşılık tatilden sonra kurulan yeni komisyonunda tasarının, kabulü kararına varmış olmasıyla kendini açıkça kabul ettirmektedir. Seçimi yenilenen bir komisyonun çalışmasa, başlayabilmesi işe, Senato İçtüzüğünün 20. maddesi hükmünce başkan, başkan vekili ve kâtiplerinin seçilmesi sonunda komisyon kuruluşunun tamamlanması ile olabilir. Özetlenecek olursa denilebilir ki, komisyon çalışması ve komisyon savunucu olmadan bir tasarı veya teklifin Genel Kurulda görüşülmesi olanağı bulunmadığı gibi başkan ve öbür kimseler seçilmiş bulunmadıkça bir komisyon çalışması da söz konusu edilemez.

b) Anayasa koyucu, bir yandan, Cumhuriyet Senatosunu kurarak yasaların tek meclisçe iyice incelenmeden, çabuk çabuk çıkarılmasını önlemek ve onların tek Meclistekinden daha iyi incelenmesini sağlamak isterken öte yandan Senatonun gereksiz gecikmelerle yasaların yapılmasında boş ve yersiz bir gecikme nedeni olmasına yol açmamak ve böylelikle ikinci bir yasama meclisinin kabulünden beklenen yararı sağlamak ve sakıncaya yer bırakmamak amacını gütmüştür. Bundan dolayıdır ki Anayasa'mızın 92. maddesinin 10. fıkrasında "Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde on beş günden ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca Millet Meclisinden gelen şekli ile kabul edilmiş sayılır. Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez." hükmü yer almıştır.

Bu hüküm konuluş amacı gözönünde tutulmaksızın yalnızca sözüne göre yorumlanacak olursa, Senato görüşme sürelerinin ancak ve ancak Millet Meclisi ile birlikte senatonun tatilde bulunduğu zamanda işlemeyeceği, Meclislerin çalışmaya başladığı günde işlemeye başlayacağı sonucuna varılır ki çoğunluk dahi bu sonuca varmıştır. Metinlerin yorumunda söze ne denli değer verilirse, öze, konuluş amacına da o denli yer verilmek ve öze göre bulunan anlamın söze göre bulunan anlamla çatışması halinde öze göre bulunan anlamı üstün tutmak, çağdaş hukukta benimsenen yorum kurallarındandır. Anayasa hâkimleri dahi öbür hâkimler gibi Anayasa'ya, yasa'ya hukuka ve vicdan kanılarına göre karar vermekle, Anayasa'nın 132. maddesinin birinci

Esas sayısı:1966/7

Karar sayısı:1966/46

fıkrası gereğince, yükümlüdürler. Hukuka göre karar vermenin anlamlarından birisi dahi metinlerin yorumunda hukuk bilimince benimsenen kuralları uygulayarak karar vermektir. Metinlerin yalnızca sözüne bağlanmak, çoğu kez bizi yanlış sonuçlara götürür. Az önce yazıldığı üzere, Anayasa Koyucu hem Senatonun çalışmasını ve yararlı olmasını, hem de gereksiz, yersiz gecikmelere yol açmamasını erek edinerek süre sınırlandırmasını öngörmüştür, sürenin tatilde işlememesi, Senatonun tatilde çalışmasına hukukî olanak bulunmaması nedenine dayanmaktadır Tıpkı bunun gibi, bir tatil döneminden sonra. Senato açıldığında Senatonun Başkanlık Divanının ve komisyonlarının yeniden seçilmesi içtüzüğe göre zorunlu bulunuyorsa bu seçimler sonuçlanmadan komisyonların ve Genel Kurulun çalışmaları düşünülemediğinden, Senatoda bir komisyonun veya Genel Kurulun bu süre içinde de herhangi bir metni görüşmesi, olanak dışıdır; O halde sürelerin söz konusu seçimler bitmezden önce işlemeğe başlamadığının kabulü gerekmektedir; çünkü aynı durumların aynı hükümlere bağlanması olağandır. Anayasa tasarısının Temsilciler Meclisince ilk görülmede kabul edilen metninde sürelerin tatilde işlemeyeceği hükmü yok iken bu hüküm Milli Birlik Komitesince konulmuş ve tatilde sürenin işlememesi olağan görüldüğü ve bu yönün maddeye yazılmasının iyi olacağı gerekçesiyle Temsilciler Meclisi Komisyonunca ve bu Meclisin Genel Kurulunca ikinci görüşme sırasında benimsenmiştir (Avukat Kâzım Öztürk-İzahlı Gerekeçeli Anabelgeli ve maddelere göre Tasnifli Bütün Tutanakları ile T.C. Anayasa'sı - Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Ajans Türk Matbaası/Ankara 1966 Cilt 3. sahife 3784 ortaları.) demekki sürenin işlemeyeceği zamanın ancak ve ancak iki Meclisin tatilde buldukları zaman olacağını ve bundan başka durumlarda sürenin işlemesinin salt olarak Öngörülme istendiğini kabul ettirecek hiç bir haklı neden yoktur ve bu konuda yalnızca hükmün sözünü gözönünde tutmak, aynı hükme bağlanması zorunlu durumların ayrı ayrı hükümlere bağlanmasını benimsemek gibi hem hukuk mantıkına, hem de gerçeklere aykırı bir sonuca bizi götürecektir. Anayasa Koyucunun, hem Senatonun çalışmasını hem de yasaların çıkmasını geciktirme etkeni amili olmamasını erek edindiği doğrudur, amma Anayasa Koyucu hiç bir zaman hukukî olanaksızlıklardan doğan gecikmeleri dahi önlemeyi düşünmüş olamaz; o ancak akla yatkın veya zorunlulardan doğan bir nedene dayanmayan başka deyimle, Senatonun aksak işlemesinden doğan gecikmeleri Önlemek istemiştir ve bunda da haklıdır. Biz Senatonun Başkanlık Divanının Komisyonlarının başkan ve kâtiplerinin seçilmesi zorunluğu dolayısıyla ortaya çıkan bir gecikmeyi (ki olayda bir haftayı bile bulmamaktadır) görüşme süresinin işlemeyeceği olaylardan doğan bir gecikme olarak kabul etmezsek. Senatonun işleyip yararlı olma ilkesi ile işleri boş yere geciktirmemesi ilkesini bağdaştırmış olmayız, tam tersine Senatonun işleri geciktirmemesi ilkesini üstün tutarak onun işleyip yararlı olması ilkesini çığnemiş oluruz ki çoğunluğun görüşü bu temele dayanmaktadır ve Anayasa'ya uygun değildir. Tekrar edelim ki Anayasa Koyucu, bu iki ilkedden birisini diğerine üstün tutmayı değil, bunları bağdaştırmayı istemiştir.

Burada, seçim gibi zorunlu durumların süreleri ne ölçüde uzatabileceğinin belli olmadığı, bu uzamaların aylarca sürebileceği ve benimsediğimiz yorumun yanlış olduğunun böylece anlaşıldığı ortaya atılabilir. Zorunlukların ancak belli sınırlar içinde değerlendirileceği, eskilerin dedikleri üzere, zaruretlerin miktarlarınca takdir olunacağı kuralı uyarınca uzun sürecek zorunluk durumlarının hakkın kötüye kullanılmasının hukukça korunamayacağı kuralına göre gözönünde tutulamayacağı ve bu türlü durumlarda sürenin geçmiş sayılacağı, hakkın kötüye kullanılması yasağının kamu hukuku ve özellikle Anayasa Hukuku alanında da uygulanmasının gerektiği hatırlatılarak bu görüş, çürütülebilir.

2- Senatoda Anayasa'nın öngörmüş olduğu görüşme süresinin geçirildiğini saptama yetkisi, Senato organlarının ve şayet dâvaya temel olayda olduğu gibi tasarı reddedilerek Senatodan Millet Meclisine geri çevrilmiş ise Millet Meclisi Genel Kurulundur; bundan dolayı, Miller Meclisi Başkanının süre geçmiş olduğunu ileri sürerek metni Cumhurbaşkanlığına göndermesi ve

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

yayınlanan bu metnin yasa sayılması sonuç olarak, çoğunluk kararının bu yöne ilişkin bölümü Anayasa'ya aykırıdır :

a) Anayasa'nın 92. maddesi Senatoca sürenin geçirilmiş olduğunu saptamaya yetkili yeri veya kişiyi göstermiş değildir. Fakat 92. madde hükmünden anlaşıldığına göre süre hükmü ile bağlı olan Senatonun bir Komisyonunun veya Genel Kurulunun sürenin geçmiş olduğunu saptaması, hükmün bunlar için bağlayıcılığının sonucudur. Yine 92. madde uyarınca Senato Genel Kurulunca değiştirilen veya reddolunan bir metnin inceleneceği yer. Millet Meclisi Genel Kuruludur, Millet Meclisi Genel Kurulu, belli sürenin Senatoca geçmiş olduğuna karar verirse, Senato kararının esasına girmeden metni Cumhurbaşkanlığına yollaması için kendi Başkanlığına gönderecektir. Demekki 92. madde, Senatonun geri çevirdiği metinlerin Meclis Genel Kurulunca incelenip karara bağlanmasını öngörmektedir; Meclis Başkanının bu süre üzerinde her hangi bir yetkiye sahip olduğu yolunda herhangi bir dayanak bu madde de yoktur Anayasa'nın 4. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde [Hiç bir kimse veya organ, kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz.] denilmektedir. Çoğunluk kararı, bu hükme aykırı olarak, Millet Meclisi Başkanına bir yetki tanımaktadır.

b) Çoğunluk kararında, sürelerin geçmiş bulunup bulunmadığının belli edilmesi çok kolay bir hesap işlemine dayandığı için herkesin bunu yapabileceği de bildirilmektedir, işin yalnızca bu kararın verilmesi sırasında uyandırdığı duraksamalar, tereddütler ile kurulumuzca oybirliğine varılamamış bulunması gözönünde tutulunca, bunun yalnızca bir toplama işlemi olmadığı, belki çok tartışmalara yer verebilecek hukuk sorunlarının çözümlenmesini dahi gerektirdiği, bu bakımdan, çoğunluk gerekçesinin eylemli duruma dahi uygun bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç : Yukarıda yazılı nedenlerden ötürü, çoğunluk kararının, Senatonun görüşme süresini geçirmiş olduğu ve Meclis Başkanının süre aşımını saptamağa yetkili bulunduğu yönlerine karşıyız.

Üye	Üye	Üye	Üye
Şemsettin Akçoğlu	Fazıl Uluocak	Recai Seçkin	Lütfi Ömerbaş

MUHALEFET ŞERHİ

Yukarıki karar içinde de belirtildiği gibi Mahkememizin 4/7/1966 günlü toplantısında, davacıların öne sürdükleri iptal sebeplerinden birisinin görüşmesi yapılarak karara bağlanmış ve içtüzüğün 18. maddesi gereğince karar özeti bir tutanakla belirtilerek karara katılan bütün üyeler tarafından imza edilmiş, konunun diğer yönlerden incelenmesi işinin 5/7/1966 gününe bırakıldığı da keza karar üzerinde belirtilmiştir.

Şu duruma göre Mahkememiz, iptal istemine esas teşkil eden hususlardan birisi hakkındaki görüşünü kesin olarak belirtilmiş ve bunu da "karar" niteliğindeki bir belge ile tesbit ve tevsik etmiştir. Mahkemenin müteakip toplantısında ele alınacak konulana, karara bağlanan hususun dışındaki yönlerle ilişkin olacağı da kararın açık hükmü gereğidir.

Esas sayısı:1966/7

Karar sayısı:1966/46

Bu açıklamadan da anlaşıldığı üzere, 4/7/1966 günlü karar, çoğunluk düşüncesinde öne sürüldüğü gibi her zaman dönülmesi mümkün olacak nitelikte olmayıp açılmış olan dâvayı, bir yemin deri sonuca bağlayan kesin nitelikte bir karardır. Herhangi bir dâvanın müzakeresinde dâva sebeplerinin ve ortaya atılan görüşlerin teker teker ele alınarak müzakere edilmesi ve bir konunun çözümlenmesinden sonra diğer konuya geçilmesi, çalışmanın ilerleyebilmesi için takibi zorunlu olan bir müzakere usulü olduğunda şüphe yoktur. Ancak bu hal Müzakere sırasında alınmış olan ve belli konuları çözümlen mahkeme kararlarının, hiç bir hukuki değeri ve bağlayıcılığı bulunmadığı yolunda değerlendirilmesini haklı kılmaz. Zira dâvanın tümü hakkındaki mahkeme kararı, müzakere safhalarında ele alınan konulara ilişkin olarak yapılan oylamalar sonucunda verilmiş olan kararların bir araya gelmesinden ve onlardan çıkacak sonucun belirtilmesinden başka bir şey değildir.

Bu arada mahkeme heyetini teşkil eden üyelere değişiklik olması da neticeye etkili değildir. Her üye katıldığı toplantılarda alınan kararlara iştirak ettiği için sadece onun sorumluluğunu taşır. Sonradan yazılacak olan gerekçeli kararda, her konunun hangi günde kimlerden kurulu heyetler tarafından karara bağlandığı açıkça belirtilir ve bütün bu kararları bir kül halinde toplayan gerekçeli karar da, son toplantıya katılan on beş üye imza eder. Bu suretle kararda kimlerin hangi konunun müzakeresine katılarak ne suretle oy kullandığı da açık bir suretle ortaya çıkmış olur. Esasen Mahkememizin benzer durumlarda tuttuğu yol bundan ibaret olup bir çok kararlarda da bunu görmek mümkündür. 13/1/1966, 10/3/1966, 14/4/1966, 20/9/1966 gün ve 1964/26 - 1966/fi, 1965/44 - 1966/14, - 1963/67-1966/19, 1966/15 - 1966/33 sayılı kararları buna örnek diye gösterilebilir.

Gerçi bu kararlarda, söz konusu usule ilk inceleme safhasında başvurulmuş ise de bunun esas inceleme safhasında da aynen uygulanmaması için hiç bir neden yoktur. Aksine bu suretle işlem yapılmasında zorunluk da vardır. Zira aksi uygulama sakıncalı durumların meydana gelmesine sebep olur; Şöyleki : her zaman, bu olayda olduğu gibi ikinci defa yapılacak müzakere sonunda aynı sonuca varılmayabilir. Müzakerenin ilk gününde Anayasa'ya aykırı görülerek iptal nedeni kabul edilen bir husus, müzakerenin müteakip günlerde, aksi yönde değerlendirilerek Anayasa'ya uygun bulunabilir. Bilhassa bir günde bitirilemeyen incelemelerde, mahkeme heyetinde değişik üyelerin yer alması halinde bu sonucun meydana gelmesi olağan sayılmalıdır. Bu durumda, mahkemenin Anayasa'ya aykırı bularak iptal nedeni kabul ettiği bir hususun, o dâvaya dahil olup ta aynı durumda intaç olunmamış diğer konuların müzakeresi için bir veya bir kaç gün sonra devam olunacak toplantıda üyelere birisinin teklifi üzerine tekrar görüşme konusu yapılarak Anayasa'ya uygun olduğu yolunda bir kararın sonuçlanması mümkün olacak, bu suretle önceki toplantıda aksine oy vermiş olupta sonraki müzakerede bulunmayan üyelerin oylarının ve kararlarının etkisiz ve değersiz bir hale düşürülmüş olması neticesi meydana gelecektir.

Halbuki Anayasa'nın 152 ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı Kanunun 50 ve 51 inci maddeleri hükümlerine göre Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir ve iptal kararı verilmesi halinde karar gününden itibaren hüküm ifade edip yayınlanmasıyla birlikte herkesi ve her organı bağlar. Kararların, esasen Mahkememizin bilgisi altında olduklarından ayrıca yayınlanmaları beklenmeksizin, karar gününden itibaren Mahkememizi de bağlaması tabiidir.

Yukarıki nedenlerle 4/7/1966 günlü Anayasa Mahkemesi kararını 'ok sayarak o kararda çözümlenen konunun, değişik üyelere kurulu 6/12/1966 günlü mahkeme toplantısında yeni baştan inceleme ve karar konusu yapılması Anayasa ve 44 sayılı Kanun hükümlerine uygun bulunmadığından kararın buna ilişkin kısmına muhalifiz.

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

Üye	Üye	Üye	Üye
İhsan Keçecioğlu	Celâlettin Kuralmen	Muhittin Gürün	Lütfi Ömerbaş

MUHALEFET ŞERHİ

Müracaat şekline Meclis müzakerelerine ve kanunlaşan metne göre mahkûmiyet af edilmemiş ceza af edilmiştir. Bu nedenle kanun özel af mahiyetindedir. Çoğunluğun kararına bu bakımdan katılmıyoruz.

Üye	Üye
Fazlı Öztan	Fazıl Uluocak

KARŞI DÜŞÜNCE AÇIKLAMASI

Bir orman suçu hükümlüsünün affı hakkındaki 709 sayılı Kanun tasarısı Cumhuriyet Senatosunca af kabul edilmeyerek reddedilmiş, Millet Meclisi Başkanlığınca da Senatoca, Anayasa'nın 92 maddesinde yazılı süre dolduğundan millet Meclisinden gelen şekliyle kanunlaştığı saptanmış ve bu bir dip notla belirtilerek yayınlanması cihetine gidilmiştir.

Gerek Cumhuriyet Senatosunda Anayasa'nın 92 maddesindeki sürenin dolmuş olduğunun kabulü, gerek bunun Millet Meclisi Başkanlığınca saptanması Anayasa'ya aykırıdır. Şöyle ki :

1- Cumhuriyet Senatosunda görüşme süresi nasıl hesap edilecektir' Anayasa'nın 92. maddesinin 10. fıkrasında (Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde 15 günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.) denilmektedir.

Çift Meclis sistemi, kısaca kanunların her bakımdan mükemmel çıkmasını sağlamak esasına dayanır. Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresi Anayasa'da "en çok ve en az olmak üzere" sınırlandırıldığına göree kanun tasarısı veya tekliflerinin Senatoda görüşülmesi hem gecikmeyecek, hem de Senatoda görüşülmesi sağlanacak; bu iki esasın birlikte yürütülmesi ve birinin ötekine üstün tutulmaması gerekmektedir :

Anayasa'nın 92. maddesindeki süreye hangi günler dahil değildir' "Süreler Meclislerin tatilleri devamında işlemez" bunu 92. madde açıklamış. Ancak, yalnız bununla mı sınırlıdır' Anayasa'nın 85. maddesinde (T.B.M.Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını kendi yaptıkları içtüzüklerin hükümlerine göre sürütürler) denilmiştir. Anayasa'nın 8. maddesine göre de (Anayasa

Esas sayısı:1966/7

Karar sayısı:1966/46

hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarına, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.) Şu halde, 85. madde bir hukuk kuralıdır, duyurucu bir hükümdür.

Cumhuriyet Senatosu çalışmalarını kendi içtüzüğüne göre yürütür.

Anayasa'nın 85. maddesi ve bu maddenin gönderme yaptığı Cumhuriyet Senatosu içtüzüğünün "madde : 23, 34, 35, 17, 20" birlikte mütalâasından çıkan sonuç, Cumhuriyet Senatosu; Genel Kurul Başkanlık Divanı, komisyonlar ve bunların başkan ve öteki görevlileri kurulup belli olunca yasama faaliyetinde bulunabilir. Bu organlar belli olmadıkça yasama faaliyetinde bulunacak durumda değildir demektir. Bu organlar kuruluncaya kadar geçen zamanda 92. maddedeki sürelerin işlememesi gerekir. "Meclislerin tatili devamınca sürelerin işlememesi" Milli Birlik Komitesince eklenmiş, Anayasa Komisyonunca benimsenmiş ve Temsilciler Meclisince de kabul edilmiştir. Bu ek yapılmıyaydı, bu gün belki tatilde sürenin işleyip işlememesi tartışma konusu olabilecekti.

Cumhuriyet Senatosunun sürenin dolduğu saptadığı ve görüşmeyi durdurup metnin Millet Meclisinden geldiği şekliyle kanunlaştığı gerekçesiyle geri çevirdiği zamanlar olmuştur. Bu işte sürenin dolmadığı kanısı ile görüşüp affı kabul etmeyerek tasarayı reddetmiştir.

Sürenin işlememesi halinin yalnız Cumhuriyet Senatosunun tatili ile sınırlandırılması ve Senatonun yasama faaliyetinde bulunabilecek duruma gelip gelmediğinin gözönünde bulundurulmaması çoğu zaman "süre doldu" gerekçesiyle tasarı veya tekliflerin Millet Meclisinden gelen şekliyle kanunlaşması sonucunu ve ikinci Meclisin kurulmasından beklenen amaca aykırı bir durum yaratacaktır.

Sürenin dolduğundan bahisle işlem yapılması Anayasa'nın 63, 85 ve 92. maddelerine aykırıdır.

2- Cumhuriyet Senatosunca görüşülüp af kabul edilmeyerek reddedildiğine göre Cumhuriyet Senatosunun iradesi sürenin dolmadığı şeklinde tecelli etmiştir. Bunun çözümü, sürenin dolup dolmadığının saptanması 92. madde hükmünce Millet Meclisi Genel Kuruluna ait olmak gerekir. Millet Meclisi Başkanının böyle bir yetkisi Anayasa'da yoktur. Böyle bir yetkiyi Anayasa'nın 4. maddesine göre ancak Anayasa verebilir. Anayasa'nın 4. maddesinde (Hiç bir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.) denilmektedir. Çoğunluk kararında bunun "basit, kolay bir hesap işleminden ibaret olduğu, Millet Meclisi Başkan veya Genel Kuruldan her hangi birisi tarafından tesbit edilmiş olmasında sonuca etki yapacak farklı bir nitelik söz konusu değildir." denilmiştir. Basit, kolay bir hesap işleminden ibaret olmadığının maddi delili 15 kişilik Anayasa Mahkemesinden 5 üyenin karşı oyda bulunmasıdır.

Sonuca etki yapıp yapmadığının önemi olmayabilir. Bununla beraber herhangi bir işte süreyi başkan bir türlü, Genel Kurul başka bir türlü hesap etmiş olabilirler. Bundan başka asıl önemli olan nokta, bu yetkinin Anayasa'ya göre Millet Meclisi Başkanında mı, yoksa Genel Kurulunda mı' Anayasa'nın 92. ve 4. maddeleri hükmünce Genel Kuruldadır. Ve bu sebeple Başkanın saptaması Anayasa'nın bu maddelerine aykırıdır.

SONUÇ:

Bu nedenlerle kanunun iptali oyu ile çoğunluk kararının, Cumhuriyet senatosunda sürenin dolmuş olduğu ve Millet Meclisi Başkanının Senatoda sürenin dolduğunu saptamağa yetkili bulunduğu yönlerine katılmıyorum.

29/1/1968 günlü ve 12812 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış bulunan Anayasa Mahkemesinin esas 1966/7-karar 1966/46 sayılı kararına ek muhalefet şerhidir.

Bir dâvanın aynı heyetle hele tek gün içinde görülerek bitirilmesi elbetteki, incelemeyi ve sonuca varmayı kolaylaştırıp çabuklaştıracağı için pek isabetli bir davranış olur. Ancak çok yönlü dâvalarda, uzun tartışmayı gerektiren konular da varsa, kararın tümünün bir gün içinde verilmesi veya sonraki toplantıların yine aynı heyetle yapılması her zaman sağlanamaz. Böyle bir durumda dâvanın çeşitli yönlerinden her birinin bir oturumda çözümlenip karara bağlanması, sonra bu kararlar birleştirilerek tüm karara varılması gerekir. Hele değişik oturumlar değişik heyetlerle yapılıyorsa, çalışmaların boşa gitmemesi ve sonuca bir an önce varabilmesi için başvurulacak tek çıkar yol budur.

Bir dâvanın türlü yönlerini çözümlen kararla, dâvanın tümünü sonuca vardiyan kararla aynı niteliği ve değeri taşır. Bir başka deyimle: Dâvanın tümünün sonuca vardiyan karar Anayasa'nın 152. maddesi hükmü gereğince verildiği günden başlayarak nasıl kesin ve bağlayıcı ise dâvanın türlü yönlerini çözümlen kararla da tıpkı böyle kesin ve bağlayıcıdır. Çünkü dâvanın tümünü sonuca vardiyan karar bunlar meydana getirir. Aksi görüş, dâva yönlerine ilişkin kararlar sonradan değiştirile değiştirile, esas kararın da değiştirilmesine ve Anayasa'nın ona taşıdığı kesinlik ve bağlayıcılık niteliğinin zedelenmesine kadar yol açabilir. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin belirli bir konu üzerinde usulünce yaptığı çalışma ve oylamaları, değişik bazı üyelerin katıldığı başka bir toplantıda hükümsüz ve değersiz kılacak yeni bir karar alabileceğini kabul etmek hem hukukça savunulamıyacak bir tutumdur; hem de bir çok sakıncalarla doludur.

İncelenen ve karara bağlanan işe gelince: Bu dâvanın başlıca üç yönü vardır.

1- İptali istenen Kanunun Cumhuriyet Senatosunda karara bağlanma süresinin tasarının Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kuruldaki görüşme süresini aşip aşmadığı ve bu bakımdan Anayasa'ya uygunluk veya aykırılık durumu;

2- Millet Meclisi Başkanının, Senatodaki görüşme süresinin Millet Meclisindeki süreyi açtığı ve bu nedenle Millet Meclisi metnini kanunlaştığı yolunda bir dipnotu koymakla yetinerek Millet Meclisi Genel Kurulundan karar almaksızın Kanunun ilânı için gerekli işleme geçmesinin Anayasa'ya uygunluk veya aykırılık durumu;

3- Kanunun esas bakımından Anayasa'ya uygunluk ve aykırılık durumu.

Görülüyorki yukarıda belirtilenler sıradan iddialar veya gerekçe ayrıntıları değil; dâvanın örgüsündeki belli başlı düğüm noktalarıdır: bunlar birer birer çözüldükten sonra dâva da kendiliğinden çözümlenir.

4/7/1966 günlü oturumda dâvanın üç yönünden birincisi görüşülmüş, oylanmış; sorunu çözümlen kesin ve açık sonuç kısa karar halinde belgelendirilerek tüm heyetçe imza altına alınmıştır. Vakit yetmediğinden o gün dâvanın öteki yönlerine geçilememiş; bunların görüşülüp çözümlenmesi başka güne bırakılmıştır. Şu duruma karşı 6/12/1966 günlü alınan karar ise 4/7/1966

Esas sayısı:1966/7
Karar sayısı:1966/46

günlü kararın dönülemeyecek nitelik taşımadığı ve heyette de değişiklik olduğu; o nedenlerle işin yeniden görüşülmesi gerektiği yolundadır.

Bir dâvanın bir yönünü çözümlen kararların niçin kesin ve bağlayıcı olduğu yukarıda açıklandığında çoğunlukça hükümsüz sayılan kararın dönülemeyecek nitelik taşımadığı yolundaki gerekçe üzerinde burada ayrıca durulmayacaktır. Mahkeme heyetinde değişiklik olması durumuna gelince: Böyle bir değişiklik olağandır ve hiç bir zaman sonucu etkilemez. Anayasa Mahkemesine katılan kimseler değişebilir; fakat Mahkemenin bir süreklilik ve kararlılık vasfı vardır. Alınan kararlar şunun veya bunun değil, Mahkemenin kararlarıdır. Öte yandan bir toplantıda verilen kararın sorumu yalnızca o karara katılanlarındır. Sonraki toplantıya yeni katılanlar arasında önceki kararda açıklanan görüşü benimsemişler ve benimsemiş görünmek isteyenler bulunabilir. Dâvanın çeşitli yönlerine ilişkin kararlar gerekçeli uzun kararda birleştirilirken bunların hangi gün, kimlerden kurulu heyetler tarafından verildiği belirtilir ve böylece her türlü yanlış anlaşılmalara önlenmiş olur. Nitekim şimdiye kadarki uygulamalarda bu yol tutulagelmıştır.

Özetlemek gerekirse: Mahkemenin bir toplantısında verilen kararın, değişik kimselerin katıldığı önceki toplantıda hükümsüz sayılıp işin yeniden karara bağlanması gibi bir tutumun ilk toplantıda bulunup sonrakine katılmayan kimselerin evvelce verdikleri oyların etkisiz ve değersiz duruma düşürülmesine yol açışı dahi böyle; bir uygulamaya karşı hukukça ileri sürülebilecek bütün önceki itirazlar bir yana, 1966/7 sayılı. dâvada çoğunlukça benimsenen görüşün isabetsizliğini tek başına açıklayacak niteliktedir.

4/7/1966 günlü oturumdaki çalışmalarını oylamaları ve varılan kararları hükümsüz ve değersiz kılan 6/12/1966 günlü karara bu nedenlerle karşıyız.

Üye
Avni Givda

Üye
Ahmet Akar